

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Відділення педагогіки та фінансово-інформаційної діяльності
Циклова комісія викладачів природничо-математичних
дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з навчальної роботи
Оксана КОГУТЮК
«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

11. ЗАХИСТ УКРАЇНИ

освітня програма **профільної середньої освіти**
підготовки **фахових молодших бакалаврів**
на основі базової загальної середньої освіти
галузь знань **07 Управління та адміністрування**
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

Вінниця 2024

Робоча програма освітнього компонента 11. Захист України для здобувачів освіти ОПС фаховий молодший бакалавр за галуззю знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. 28 серпня 2024 року. 25 с.

РОЗРОБНИК:

Тетяна Волинець, спеціаліст вищої категорії

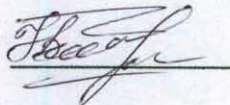
СХВАЛЕНО

Методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти
«29» серпня 2024 року, протокол № 1

Голова канд. пед. наук, доц. Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Фінанси і кредит

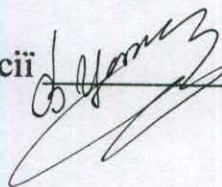
Наталія БАКАЛОВА

«29» серпня 2024 року

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії
викладачів природничо-математичних дисциплін

28 серпня 2024 року, протокол № 1

Голова циклової комісії

Валентина ЦЕЛОМУДРА

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика освітнього компонента	
		Денна форма навчання	
Загальна кількість годин – 105	Галузь знань	Статус освітнього компонента обов'язковий	
	Галузь знань 07 Управління та адміністрування		
	Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок		
	ОПС: фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 1 курс	
		Семестр: 1 - й	Семестр : 2- й
		<u>Кількість годин:</u> 38	<u>Кількість годин:</u> 49 (+ 18 навчально-тренувальні збори)

2. Мета, програмні компетентності та результати навчання

2.1. Мета освітнього компонента «Захист України»:

- формування у здобувачів освіти життєво-необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту України та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національно-патріотичного виховання.
- усвідомлення здобувачами освіти свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози незалежності та територіальній цілісності держави;
- засвоєння основ захисту України, цивільного захисту населення, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки у здобувачів освіти до захисту України.

2.2. Ключові компетентності

Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовою	<i>Уміння:</i> володіти мовною базою, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію спілкування на військову тематику; використовувати комунікативні навички на заняттях із предмету «Захист України»; вести монолог з проблемних тем предмету; знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати і використовувати інформацію військового спрямування <i>Ставлення:</i> здатність розуміти та використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) під час заходів військово-патріотичного виховання усвідомлення значення військової справи для розвитку патріотичної особистості шанування державних символів України, які виражають провідну роль нації у становленні власної держави
Спілкування іноземними мовами	<i>Уміння:</i> читати і розуміти тексти, ініціювати, підтримувати і закінчувати розмови, щодо роботи з пам'ятками міжнародного гуманітарного права брати участь в іншомовному спілкуванні (усне та письмове мовлення) щодо військової справи володіти культурою ділового та професійного спілкування іноземними мовами; розуміти розмовне мовлення під час участі у міжнародних проектах, поїздки за кордон; володіти навичками розуміння іноземної мови на слух під час повідомлень та інформації щодо надзвичайних ситуацій

	у мирний та воєнний час використовувати іншомовні навчальні джерела для отримання інформації на військову тематику <i>Ставлення:</i> знання звичаїв, особливостей життя у країні, мова якої вивчається, відповідність мовленнєвої поведінки та етикету носіїв мови; позитивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, повага до народу, носія цієї мови, толерантне ставлення до його культури, звичаїв та способу життя; культурна неупередженість і соціокультурна спостережливість, тактовність і ввічливість; розуміти значення іноземної мови, як засобу вирішення багатьох проблем міжкультурного спілкування і підвищення престижу та посилення ролі України в світі знаходити інформацію в іноземних джерелах про тактику дій іноземних держав, зброю нового покоління
Математична компетентність	<i>Уміння:</i> моделювати бойові ситуації та розкривати, основні в процесах ведення збройної боротьби; проводити розрахунки для прогнозування можливих результатів бойових дій; розраховувати бойові можливості підрозділів, щодо противника під час різних способів ведення бою здійснювати підрахунок та аналіз частоти серцевих скорочень у стані спокою та під час фізичних навантажень визначати сторони горизонту за компасом та годинником, вміти надавати інформацію про своє місцезнаходження <i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості математичних знань та математичного мислення під час постановки чи виконання завдань з розділів програми (вогнева, військова та прикладна фізична, домедична та тактична підготовки і військова топографія)
Компетентності у природничих науках і технологіях	<i>Уміння:</i> діяти при загрозі та застосуванні противником ядерної, хімічної, біологічної зброї та небезпечних хімічних речовин з метою збереження життя; використовувати засоби індивідуального та колективного захисту, технічних засобів спеціальної обробки; характеризувати та вміти діяти під час загрози та виникненні НС техногенного, природного, соціального та воєнного характеру; дотримуватись правил

	безпечної поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів <i>Ставлення:</i> розуміння впливу військових дій на природу розуміння катастрофічного впливу ядерної, хімічної та біологічної зброї як руйнівної сили; ціннісне ставлення до навколишнього середовища, як до потенційного джерела життя; усвідомлення важливості бережливого природокористування; позитивне ставлення до природних елементів, які дають можливість змінювати зовнішній вигляд бойової техніки; усвідомлення значення природних елементів в природі, які використовуються у фотоелементах, дають можливість «бачити» в темряві, вести бій у нічних умовах; застосовуються в атомних силових установках; використовується для створення снарядів та куль готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі станом довкілля, що є наслідком надзвичайних ситуацій розуміння впливу військових дій та надзвичайних ситуацій різного характеру на природу.
Інформаційно-цифрова компетентність	<i>Уміння:</i> створювати інформаційні продукти (мультимедійна презентація, блог тощо) військово- та медичного спрямування; шукати, обробляти і зберігати інформацію військового характеру, критично оцінюючи її. <i>Ставлення:</i> дотримання авторського права, етичних принципів поводження з інформацією; усвідомлення необхідності екологічних методів і засобів утилізації цифрових пристроїв.
Уміння вчитися впродовж життя	<i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя. <i>Ставлення:</i> допитливість і спостережливість, готовність до інновацій.
Ініціативність і підприємливість	<i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми; аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, щодо уникнення військових конфліктів та їх

	робити свідомий вибір та діяти відповідально <i>Ставлення:</i> усвідомлення цінностей людини як вищої соціальної цінності, поваги до її прав і свобод, закону; прагнення до суспільної справедливості, рівноправності; активна та відповідальна громадянська позиція, розуміння громадянського обов'язку; відповідальність за спільну справу
Обізнаність та самовираження у сфері культури	<i>Уміння:</i> розуміти власну національну культурну, історію та становлення сучасних Збройних сил, повагу до історичного минулого; окреслювати основні тенденції розвитку культури у минулому та сьогоденні, враховувати історичні етапи розвитку українського війська, визначних полководців, історичні битви; аналізувати досягнення української культури та культур інших народів <i>Ставлення:</i> свідоме збереження і розвиток власної національної культури та історичної спадщини; повага до культури інших країн; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української та світової культур; відкритість до міжкультурного діалогу.
Екологічна грамотність і здорове життя	<i>Уміння:</i> змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; надавати допомогу собі та тим хто її потребує під час травмуваннях, кровотечах та пораненні; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно вдосконалювати фізичний стан, демонструвати рухові вміння і навички та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях; діяти у небезпечних ситуаціях та надавати допомогу постраждалим <i>Ставлення:</i> відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання правил екологічної поведінки в довкіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища, як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природо-користування; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії.

2.3. Результати навчання

2.3.1 Програмні результати навчання	Уміння виявляти і формулювати проблему дослідження, визначати мету і завдання дослідження та формулювати гіпотезу, планувати дослідження, досліджувати (спостерігати, експериментувати, моделювати), аналізувати результати, формулювати висновки, презентувати результати дослідження. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства. Розвиток власного наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту. Використовувати картографічні твори у географічних дослідженнях, застосовувати різні прийоми картографічного методу дослідження. Надавати критичну оцінку своїх висновків, співставляти отримані результати з існуючими знаннями, викладати це у формі тексту, доповіді, презентації з географії.
2.3.2 Результати навчання за освітнім компонентом	Забезпечення реалізації компонентів ключових компетентностей, які сприяють розвитку особистості та її повноцінній самореалізації в сучасному житті: знаннєвий компонент – здобувач освіти називає, формулює, записує, наводить приклади тощо; діяльнісний компонент – здобувач розпізнає, розрізняє, описує, аналізує, порівнює, планує, застосовує тощо; ціннісний компонент – здобувач усвідомлює, критично ставиться, оцінює, обґрунтовує, робить висновки, висловлює судження тощо.

3. Програма освітнього компонента

I семестр

Розділ I. Основи цивільного захисту

Тема 1. *Вступ. Система національної безпеки України. Нормативно-правова база цивільного захисту. Військово-патріотичне виховання – складова національно-патріотичного виховання молоді. Підготовка до захисту України - обов'язок кожного громадянина. Поняття національної безпеки держави.*

Система національної безпеки України. Поняття «гібридна війна». Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України. Формати відносин Україна – НАТО та зі структурами європейської системи колективної безпеки. Правові та організаційні засади національного спротиву, основи його підготовки та ведення. Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Законодавче та нормативно-правове забезпечення її функціонування.

Тема 2. *Надзвичайні ситуації природного, техногенного характеру, воєнні та соціальні.* Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки надзвичайних ситуацій. Джерела небезпечних ситуацій у військовий час. Надзвичайні ситуації, які характерні для регіону, їх наслідки для життєдіяльності населення та суб'єктів господарювання. Потенційно небезпечні об'єкти міста (району). Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

Тема 3. *Основи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.* Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях. Основні принципи щодо захисту населення. План дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Вживальницький запас. Вміст та складання тривожної валізи на випадок термінової евакуації або переходу до захисних споруд. Види, місцезнаходження, обладнання укриттів, бомбосховищ. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій та інформування населення про наявну обстановку. Засоби індивідуального та колективного захисту. Застосування засобів індивідуального захисту. Медичний, радіаційний та хімічний захист, евакуація населення з небезпечних районів. Порядок дій в умовах особливого періоду, під час артилерійського обстрілу, у натовпі, у разі виявленні підозрілого предмету, виходу із зони бойових дій. Види терористичних проявів та способи дій терористів. Захист від терористичних проявів та дії населення в умовах надзвичайних ситуацій, пов'язаних з можливими терористичними проявами. Психологічна стійкість та саморегуляція під час надзвичайних ситуацій. Само- та взаємодопомога при панічному нападі, тривозі, істеричі, ступорі, апатії, проявах гніву, злості, агресії.

Тема 4. *Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів.* Вплив мін та вибухонебезпечних предметів (ВНП) на людину, сім'ю та суспільство. Протимінна діяльність та її складові. Ознаки небезпечних територій (районів) та їх системи позначення (маркування). Наземні міни: загальний огляд, типи мін та спосіб ураження. Правила безпечної поведінки в умовах наявності мін та вибухонебезпечних предметів. Алгоритм дій при виявленні мінно-

вибухового пристрою. Типи мінно-вибухових травм та надання першої домедичної допомоги.

Тема 5. *Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації.* Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж, хімічного, радіаційного та бактеріологічного зараження тощо). Сутність, зміст і послідовність виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт. Розшук уражених у завалах, а також в будинках, які пошкоджені і горять. Способи рятування людей з-під завалів, з верхніх поверхів напівзруйнованих будівель з використанням табельних і підручних засобів. Рятування людей із завалених і пошкоджених захисних споруд.

Тематичне оцінювання.

Розділ II. Міжнародне гуманітарне право (МГП) про захист цивільного населення

Тема 1. *Основні положення МГП.* Історія виникнення МГП. Призначення, сфера застосування МГП. Відмінність МГП від права людини. Принципи і норми МГП щодо захисту життя, інших прав цивільних осіб, захисту жертв збройних конфліктів. Женевські Конвенції 1949 року і Додаткові протоколи до них 1977 року – основні нормативно-правові акти МГП.

Тема 2. *Застосування МГП.* Захист цивільного населення, природного середовища та установок і споруд, які знаходяться захистом МГП. Спеціальний захист окремих категорій цивільного населення: захист жінок у випадку збройного конфлікту. Захист жертв війни – поранених, хворих і осіб, які зазнали аварії корабля. Захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. Засоби ведення воєнних дій, що заборонені нормами МГП: конкретні види звичайної зброї невибіркової дії і зброї, що спричиняє надмірні страждання й ушкодження. Заборонені методи (способи) воєнних дій у збройних конфліктах. Відповідальність держав і фізичних осіб за порушення міжнародного гуманітарного права.

Розділ III. Основи медичних знань і домедичної допомоги

Тема 1. *Основи законодавства України щодо охорони здоров'я людини.* Основні документи нормативно-правової бази щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Закон України «Про екстрену медичну допомогу». Аналіз стану здоров'я людей в Україні. Основні принципи охорони здоров'я України.

Тема 2. *Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця.* Загальні принципи надання домедичної допомоги у разі невідкладних станів.

Визначення, усунення та запобігання головних факторів, які загрожують життю постраждалого та оточуючих. Пріоритети та правила поведінки при наданні допомоги. Первинний огляд. Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця. Алгоритм дій проведення серцево-легеневої реанімації. Правила виклику бригади екстреної медичної допомоги. Основні правила та порядок проведення реанімації. Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів (підняти підборіддя та висунути нижню щелепу). Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів. Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання. Застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора. Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками.

Тема 3. *Домедична допомога при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах.* Невідкладні стани. Домедична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних захворювань. Причини порушення прохідності дихальних шляхів. Основні прояви повної та неповної непрохідності верхніх дихальних шляхів. Алгоритм відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів. Прийом Хеймліка. Алгоритм надання допомоги при втраті свідомості. Основні причини виникнення судом, прояви, послідовність надання домедичної допомоги.

Тематичне оцінювання.

II семестр

Розділ III. Основи медичних знань і домедичної допомоги

Тема 4. *Загальні поняття про травми та рани. Механізм травми.* Поняття про травму. Види та класифікація травм. Поняття про рани: види, ускладнення та їх профілактика. Типи травм при дорожньо-транспортних пригодах та падінні з висоти. Поняття про тупу та проникаючу травму. Вплив мінно-вибухової травми на організм людини. Правила поведінки при знаходженні у потенційно-небезпечному місці та при виявленні небезпечних предметів. Основні ознаки травм голови. Основні ознаки травм грудної клітки. Основні ознаки травм живота. Основні ознаки травм скелетно-м'язової системи.

Тема 5. *Надання домедичної допомоги при кровотечах.* Види кровотеч. Ознаки та швидке розпізнавання загрозової для життя кровотечі. Алгоритм дій при кровотечі. Само- та взаємодопомога при кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану. Техніка накладання турнікета(джгута) на верхні та нижні кінцівки. Техніка тампонування рани. Техніка накладання

компресійної пов'язки. Особливості перев'язки ран при пораненні різних частин тіла. Тренування у наданні допомоги при різноманітних пораненнях. Вміст та умови використання аптечки невідкладної допомоги, автомобільної тощо.

Тема 6. *Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок.*

Поняття про переломи кісток, їх класифікація. Ознаки переломів. Вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки вивихів. Порядок надання домедичної допомоги при переломах і вивихах. Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі голови. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі хребта. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі грудної клітки. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі живота. Порядок надання допомоги при травмі очей. Тренування у наданні допомоги при переломах.

Тема 7. *Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні, електротравмах, утопленні.* Поняття про опіки. Характеристика термічних та хімічних опіків. Домедична допомога при термічних та хімічних опіках. Тепловий та сонячний удар, причини їх виникнення та симптоми розвитку. Домедична допомога при тепловому та сонячному ударах. Обмороження та його періоди. Класифікація обмороження. Домедична допомога при обмороженнях. Дія електричного струму на організм людини. Електротравма. Надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом. Ураження блискавкою. Домедична допомога при ураженні блискавкою, Правила безпеки під час допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою. Домедична допомога постраждалому при утопленні.

Тема 8. *Отруєння. Домедична допомога при отруєннях, укусах комах, змій та диких тварин.* Поняття про отруту і отруєння. Причини та способи потрапляння отрути до організму, шляхи її виведення. Основні ознаки та класифікація отруєнь. Характеристика побутових і виробничих отруєнь. Загальні принципи надання домедичної допомоги при отруєнні. Особливості функціонального отруєння нейротропними препаратами, алкоголем та нікотинном. Отруєння речовинами, що є хімічною зброєю. Заходи безпеки під час надання домедичної допомоги. Отруйні комах та наслідки їх укусів. Клінічна картина дії отрути комах. Укуси отруйних змій. Симптоми загального отруєння від укусу змій. Домедична допомога. Укуси диких тварин, особливості надання домедичної допомоги.

Тематичне оцінювання.

Розділ IV. Домедична допомога в бойових умовах

Тема 1. *Основні принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій. Тактична медицина.* Вступ до курсу тактичної медицини. Причини превентивних смертей при бойовій травмі. Етапи надання домедичної допомоги.

Тема 2. *Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу.* Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire) План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів(джгутів) для кінцівок. Само- і взаємодопомога

Тема 3. *Надання допомоги в зоні тактичних умов.* Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (Tactical Field Care). Послідовність дій за алгоритмом "MARCH". Загальні причини зміни стану свідомості. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран. Використання гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Прямий тиск на рану. Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Виведення нижньої щелепи. Безпечне введення носового (назофарингеального) повітропроводу. Проникаючі поранення грудей. Огляд грудної клітки. Використання герметизуючих (оклюзійних) наклейок. Поранення легень. Напружений пневмоторакс: ознаки; допомога. Повний огляд пораненого, зупинка всіх інших видів зовнішніх кровотеч. Тактично значущі ознаки шоку в поранених. Надання домедичної допомоги при переломах, опіках, відмороженнях, проникаючому пораненні ока. Накладання шин. Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Загальновійськовий набір пігулок Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми. Вміст та умови використання аптечки військової індивідуальної типу NATO/IFAK. Підготовка до евакуації. Документація.

Тематичне оцінювання.

Навчально-тренувальні заняття

Розділ 1. Основи медичних знань і домедичної допомоги

До теми 2. *Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця.* Особливості підтвердження зупинки серця. Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації. Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації з використанням дефібрилятора. Штучне дихання. Зовнішній масаж серця. Засоби, які використовуються при проведенні серцево-легеневої реанімації. Надання постраждалому стабільного положення на боці.

До теми 3. Домедична допомога при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах. Прийом Хеймліка, особливості застосування.

До теми 5. Надання домедичної допомоги при кровотечах. Способи зупинки зовнішніх кровотеч. Зупинка кровотечі з кінцівок і вузлової кровотечі. Місця затискання артерій. Порядок застосування турнікета (джгута) для зупинки крові. Тампонування ран при вузловій кровотечі. Способи самодопомоги при зовнішніх кровотечах.

До теми 6. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок. Заходи домедичної допомоги при переломах і вивихах. Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки. Особливості накладання пов'язок на рани живота. Особливості накладання пов'язок на рани грудної клітки. Особливості переміщення постраждалих з травмами.

Розділ 4. Домедична допомога в бойових умовах

До теми 2. Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу. Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі обстрілу. Переведення пораненого в положення на боці (животі). Зупинка кровотечі з ран шиї, тулуба, кінцівок. Зупинка кровотечі з ран верхньої та нижньої кінцівок (само- та взаємодопомога). Зупинка кровотечі за допомогою спеціальних турнікетів (джгутів).

До теми 3. Надання допомоги в зоні тактичних умов. Способи та правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях: перенесенням на руках, на плечах, на спині, з використанням носильних лямок і підручних засобів, на санітарних ношах. Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі укриття (алгоритм «MARCH»). Первинний огляд пораненого, визначення ознак життя. Накладання турнікета (джгута) на кінцівки. Зупинка кровотечі з рани тулуба за допомогою гемостатичних засобів. Зупинка кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів. Переведення в стабільне положення. Накладання пов'язки на грудну клітку, голову, живіт.

Тематичне оцінювання

4. Структура освітнього компонента

Назви розділів і тем	К-сть годин
I-й семестр	
Розділ I. Основи цивільного захисту	
Тема 1. Вступ. Система національної безпеки України. Нормативно-правова база цивільного захисту. Воєнна доктрина України. Єдина державна система цивільного захисту та її складові.	2
Тема 2. Поняття надзвичайна ситуація Надзвичайні ситуації природного, техногенного характеру, воєнні та соціальні. Потенційно небезпечні об'єкти міста (району). Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.	2
Тема 2. Надзвичайні ситуації у військовий час. Характеристика осередків зброї масового ураження. Поняття «гібридна війна».	2
Тема 3. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях. Види укриттів, бомбосховищ. Повідомлення про загрозу і виникнення НС. Спостереження та контроль в осередках ураження.	2
Тема 3. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях. Вміст та складання тривожної валізи. Евакуація населення з небезпечних районів.	2
Тема 3. Порядок дій в умовах особливого періоду, під час артилерійського обстрілу, у натовпі, у разі виявленні підозрілого предмету, виходу із зони бойових дій. Психологічна стійкість та саморегуляція під час надзвичайних ситуацій.	2
Тема 3. Види терористичних проявів та способи дій терористів. Захист від терористичних проявів та дії населення в умовах НС.	2
Тема 3. Засоби індивідуального та колективного захисту. Медичний, радіаційний та хімічний захист.	2
Тема 4. Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів. Вплив мін та вибухонебезпечних предметів (ВНП) на людину, сім'ю та суспільство. Протимінна діяльність та її складові.	2
Тема 5. Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації. Сутність, зміст і послідовність виконання рятувальних та інших невідкладних робіт.	2
Тематичне оцінювання « Основи цивільного захисту».	2
Розділ II. Міжнародне гуманітарне право (МГП) про захист цивільного населення	
Тема 1. Основні положення МГП. Історія виникнення МГП.	1

Призначення, сфера застосування МГП.	
Тема 2. Застосування МГП. Захист цивільного населення, природного середовища та установок і споруд, які знаходяться захистом МГП. Захист жертв війни – поранених, хворих і осіб, які зазнали аварії корабля.	1
Розділ III. Основи медичних знань і домедичної допомоги	
Тема 1. Основи законодавства України щодо охорони здоров'я людини. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Основні принципи охорони здоров'я України.	2
Тема 2. Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця. Визначення, усунення та запобігання головних факторів, які загрожують життю постраждалого та оточуючих. Первинний огляд. Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця.	2
Тема 2. Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів.	2
Тема 2. Алгоритм дій проведення серцево-легеневої реанімації.. Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятівниками.	2
Тема 3. Домедична допомоги при порушенні прохідності дихальних шляхів. Основні прояви повної та неповної непрохідності верхніх дихальних шляхів. Алгоритм відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів. Прийом Хеймліка.	2
Тема 3. Домедична допомоги при невідкладних станах. Алгоритм надання допомоги при втраті свідомості. Основні причини виникнення судом, прояви, послідовність надання домедичної допомоги.	2
Тематичне оцінювання «Міжнародне гуманітарне право (МГП) про захист цивільного населення. Основи медичних знань і домедичної допомоги».	2
Разом за семестр	38
II-й семестр	
Розділ III. Основи медичних знань і домедичної допомоги	
Тема 4. Загальні поняття про травми та рани. Механізм травми. Види та класифікація травм. Поняття про рани: види, ускладнення та їх профілактика. Поняття про тупу та проникаючу травму.	2
Тема 4. Мінно-вибухова травма. Правила поведінки при знаходженні у потенційно-небезпечному місці та при виявленні небезпечних предметів. Основні ознаки травм голови.	2

Тема 4. Основні ознаки травм фізіологічних систем організму людини. Основні ознаки травм грудної клітки. Основні ознаки травм живота. Основні ознаки травм скелетно-м'язової системи.	2
Тема 5. Надання домедичної допомоги при кровотечах. Види кровотеч. Ознаки та швидке розпізнавання загрозової для життя кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану	2
Тема 5. Техніка накладання турнікета(джгута) на верхні та нижні кінцівки. Види джгутів. Ускладнення поранень.	2
Тема 5. Техніка тампонування рани. Техніка накладання компресійної пов'язки. Вміст та умови використання аптечки невідкладної допомоги, автомобільної тощо.	2
Практична робота . «Надання допомоги при кровотечах.»	2
Тематичне оцінювання «Загальні поняття про травми та рани»	2
Тема 6. Поняття про переломи кісток, їх класифікація. Ознаки переломів. Вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки вивихів.	2
Тема 6. Порядок надання домедичної допомоги при переломах і вивихах. Накладання шин на верхню та нижню кінцівки.	2
Тема 6. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі голови. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі хребта.	2
Тема 6. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі грудної клітки. Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі живота. Порядок надання допомоги при травмі очей.	2
Тема 7. Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, Характеристика термічних та хімічних опіків.	2
Тема 7. Домедична допомога при обмороженні, електротравмах, утопленні.	2
Тема 8. Отруєння. Домедична допомога при отруєннях. Основні ознаки та класифікація отруєнь. Характеристика побутових і виробничих отруєнь. Отруєння речовинами, що є хімічною зброєю.	2
Тема 8. Домедична допомога при укусах комах, змії та диких тварин. Отруйні комахи та наслідки їх укусів. Укуси отруйних змії. Укуси диких тварин, надання домедичної допомоги.	2
Тематичне оцінювання «Домедична допомога при травмах. Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні, електротравмах, утопленні, при укусах комах, змії та диких тварин»	2

Розділ IV. Домедична допомога в бойових умовах	
Тема 1. <i>Тактична медицина. Вступ до курсу тактичної медицини. Причини превентивних смертей при бойовій травмі.</i>	1
Тема 2. <i>Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу. План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони.</i>	1
Тема 3. <i>Надання допомоги в зоні тактичних умов. Послідовність дій за алгоритмом "MARCH". Підготовка до евакуації.</i>	2
Тема 3. <i>Надання допомоги в зоні тактичних умов. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран. Використання гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів.</i>	2
Тема 3. <i>Надання допомоги в зоні тактичних умов. Проникаючі поранення грудей. Використання герметизуючих (оклюзійних) накладок. Напружений пневмоторакс: ознаки; допомога. Повний огляд пораненого. Ознаки шоку в поранених.</i>	2
Тема 3. <i>Надання домедичної допомоги при переломах, Накладання шин та використання підручних засобів при переломах.</i>	2
Тема 3. <i>Надання допомоги в зоні тактичних умов Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми</i>	2
Тематичне оцінювання «Тактична медицина. Надання допомоги в зоні тактичних умов»	2
Підсумкове заняття	1
Разом за семестр	49
Навчально-тренувальні заняття	
Розділ III. Основи медичних знань і домедичної допомоги	
До теми 2. <i>Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця. Особливості підтвердження зупинки серця. Засоби, які використовуються при проведенні серцево-легеневої реанімації. Надання постраждалому стабільного положення на боці.</i>	2
До теми 3. <i>Домедична допомога при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах. Прийом Хеймліка, особливості застосування.</i>	2
До теми 5. <i>Надання домедичної допомоги при кровотечах. Способи зупинки зовнішніх кровотеч. Місця затискання артерій. Порядок застосування турнікета (джгута) для зупинки крові. Тампонування</i>	2

ран при вузловій кровотечі	
До теми 6. Заходи домедичної допомоги при переломах і вивихах. Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки. Особливості переміщення постраждалих з травмами.	2
До теми 6. Особливості накладання пов'язок на рани живота. Особливості накладання пов'язок на рани грудної клітки.	2
Розділ IV. Домедична допомога в бойових умовах	
До теми 2. Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу. Переведення пораненого в положення на боці (животі).	2
До теми 3. Надання допомоги в зоні тактичних умов. Способи та правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях.	2
До теми 3. Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі укриття (алгоритм «MARCH»).	2
Тематичне оцінювання. «Основи медичних знань і домедичної допомоги Домедична допомога в бойових умовах»	2
Всього на навчально-тренувальні заняття	18
Всього годин	105

5. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є стандартизовані тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи здобувачів освіти на наукових заходах, інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 12-бальною шкалою. Видами оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є поточне, тематичне, семестрове, за навчально-тренувальні заняття та підсумковий контроль.

Поточне оцінювання здійснюється на всіх етапах навчальної діяльності у формах: опитування здобувачів освіти на предмет засвоєння навчального матеріалу; тестового контролю; виконання ними нормативних прийомів і вправ, письмових робіт та тестів.

Тематичне оцінювання є обов'язковим для кожного розділу, оскільки основною структурною одиницею предмета є тема. Оцінка за тему виставляється шляхом узагальнення поточних оцінок за тему з урахуванням оцінок за виконання алгоритмів дій, нормативних вправ, письмових робіт.

Тематична оцінка не підлягає коригуванню.

Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень здобувача освіти з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо. Семестрова оцінка може підлягати коригуванню.

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти здійснюється в кінці 2 семестру.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
Високий	12	Має системні глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення
	11	На високому рівні володіє узагальненими знаннями в обсязі та в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	10	Має міцні знання, здатний(-на) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення, аргументувати їх
Достатній	9	Добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
	8	Знання є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і має неточності
	7	Правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок,

		частково контролює власні навчальні дії
	6	Виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
Середній	5	Відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	4	З допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну дію
Початковий	3	Відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
	2	Відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	1	Здобувач може розрізняти об'єкти вивчення

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з захисту України

Рівні	Бали	Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Здобувач(ка) освіти може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи. Володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, об'єктів, що відтворюються ним (нею) окремими словами чи реченнями з постійною допомогою викладача, виконує лише фрагменти завдань
	2	Здобувач(ка) освіти фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні, має елементарні навички, практичні завдання виконує лише з допомогою викладача
	3	Здобувач(ка) відтворює менше половини навчального матеріалу, за допомогою викладача виконує елементарні завдання, розрізняє елементи техніки виконання нормативних вимог і здатний виконати незначну їх частину
Середній	4	Здобувач(ка) знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворювати його не в повному обсязі відповідно до тексту підручника або пояснення викладача
	5	Здобувач(ка) розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати

		визначення понять, але допускає помилки. За допомогою викладача може логічно відтворювати значну його частину
	6	Здобувач(ка) виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, відповіді його правильні, він(вона) може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, за допомогою викладача може його аналізувати, порівнювати та робити висновки
Достатній	7	Здобувач(ка) виявляє знання і розуміння переважної більшості навчального матеріалу, здатний застосовувати його на рівні стандартних вимог, частково контролювати власні навчальні дії
	8	Знання достатньо повні, він (вона) вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, робити висновки. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання завдань.
	9	Здобувач(ка) вільно володіє вивченим матеріалом, вміє узагальнювати інформацію, застосовує її на практиці. Техніка виконання контрольного нормативу оптимальна
Високий	10	Здобувач(ка) володіє глибокими, міцними знаннями, здатний (-на) використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Виявляє творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної пізнавальної діяльності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх при вирішенні поставлених завдань.
	11	Здобувач(ка) володіє узагальненими знаннями з предмета, вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності без допомоги вчителя знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності.
	12	Здобувач(ка) має системні знання, виявляє здатність приймати творчі рішення, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, рівень умінь і навичок дає змогу виконувати нормативи на бездоганному рівні

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Базова література

1. Захист Вітчизни. Основи медичних знань: підруч. для 10 кл. заклад. заг. серед. освіти. Рівень стандарту.//А.А.Гудима та інші – Тернопіль: Астон, 2018. – 192с: іл.
2. Захист Вітчизни. Основи медичних знань: підруч. для 11 кл. заклад. заг. серед. освіти. Рівень стандарту.//А.А.Гудима та інші – Тернопіль: Астон, 2019. – 240с: іл.
3. Основи медичних знань: Навч. посіб. для 10-11 кл. серед. загальноосвіт. шк. – К.: Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

7.2. Допоміжна література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: 1997. – с.17
2. Кодекс цивільного захисту України (Відомості Верховної Ради) з доповненнями. від 2.10.2012 р. № 5403-VI.
3. Біологія / А. А.Слюсарев, А. В. Самсонов та інші / Під ред. В.О.Мотузного. – К.: Вища шк., 1991. – С.6, 241.
4. Васійчук В.О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. – Львів, 2-21. – 384с.
5. Варивода К. С., Горденко С. І. Цивільний захист : підручник. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2020. 596 с.
6. Долікарська допомога : підручник / А. І. Марчук, В. М. Солодкий, М. В. Чорний. Київ : НАВСУ – «Правові джерела», 2000. 464 с.
7. Екстрена медична допомога військовослужбовцям на догоспітальному етапі в умовах збройних конфліктів: навч. посібник / М.І. Бадюк та інші. – К.: СПД . – 2018. – 212с.
8. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення : навч. посіб. / С. П. Сонько, С. І. Жупінас та ін. Львів : Магнолія-2006, 2010. 277 с.
9. Міжнародне гуманітарне право / за ред. В.П. Базова. – К.: Варта, 2000. – 176с.
10. Цивільна оборона України : навч. посіб. / Я. І. Бедрій, Р. М. Івах, В. О. Рошин, В. М. Ємкало. Київ : Кондор, 2016. 358 с.

11. Цивільний захист у схемах : навч. посіб. / А. О. Собакарь, Д. Г. Казначеев, В. Д. Поливаний, О. І. Бойко. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 142 с.

7.3. Інформаційні ресурси

1. Відпрацювання алгоритмів надання допомоги за допомогою онлайн симуляторів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lifesaversim.com/ua/home-ua/>.
2. ДБН В.2.2.5-97 «Захисні споруди цивільної оборони». URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN68419.
3. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 03.2003 № 638-IV. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
4. Закон України «Про об’єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III. URL : <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>
5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
6. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III. URL : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>
7. Курс ПМД он-лайн. URL : <http://1staidplast.org.ua/>
8. Навчальний курс «Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів» (EORE) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eoreplatform.web.app/dashboard#ВБЕЗПЕЦІ> / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://safe.edera.com/>
9. Сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blogs.icrc.org/ua/>.